

קורס 4756
שנה"ל תשע"ד, 2013-2014
יום א' 10-12, סמס' ב'

ד"ר תמר דרויש
דוא"ל – tamardarvish@gmail.com

אלימות כלפי ילדים

נושא הקורס

עובדים סוציאליים נחשפים במסגרת תפקידם למקרים של אלימות כלפי ילדים ונדרשים להתערב להגנתם. הדרך בה תעוצב ההתערבות מושפעת מידע תיאורטי, נסיון מקצועי ועמדות אישיות כלפי הבעיה. קורס זה מתמקד באלימות פיזית ומינית כלפי ילדים ומטרתו להעמיק את ההבנה של הסטודנטיות לסוגיות הקשורות באלימות כלפי ילדים ולסקור אסטרטגיות של התערבות. הקורס עוסק בהבנת הקונטקסט הרחב של הפגיעה: היקף, השלכות, תיאוריות ומחקרים המסבירים את האלימות כמו גם בהתערבויות קיימות להתמודדות עמה: חוקיות, חקירתיות וטיפוליות. הלמידה תעשה באמצעות הרצאות, סרטים, קריאת ספרות רלוונטית, דיונים וסימולציות בכיתה.

מטלות:

1. נוכחות חובה בשיעורים. תתאפשר העדרות מוצדקת של עד 2 שיעורים במהלך הסמסטר
2. קריאה של לפחות אחד מהפריטים לקראת כל שיעור והשתתפות פעילה בדיונים
3. הגשת נייר עמדה אישי לגבי חובת הדיווח
4. מבחן מסכם מסוג רב ברירה (אמריקאי) על פריטי הקריאה

מרכיבי הציון:

1. הגשת נייר עמדה לגבי חובת דיווח – 20%
2. בחינה מסכמת - 80%

תוכנית הקורס:

שיעורים 1-2: אלימות פיזית ומינית כלפי ילדים - הגדרות, היקף התופעה, התפתחותה והשלכותיה

בן אמיתי, ג' (2008). השלכות נפשיות של התעללות בתקופת הילדות. בתוך: י' קים, י' בר-זוהר ו' עדן (עורכים), **קורבנות: אכיפת החוק, מין וחברה** (עמ' 223-245). תל-אביב: מסדה.

פינצי, ר', שניט, ד' וויצמן, א' (1999). ילדים מוכים – פרופיל מאפיין וכלי אבחוני, **חברה ורווחה, יט'** (4), 433-460

אפרת-גוט, ג' ובן אריה, א' (2001). האפידמיולוגיה של התעללות בילדים. בתוך: י' ציונית ו' קדמן (עורכים). **ילדים כקורבנות התעללות במשפחה: מבט נוסף על התופעה, שכיחותה ומאפייניה**. ירושלים: המועצה הלאומית לשלום הילד.

Finkelhor, D., & Dzuiba-Leatherman, J. (2001). Victimization of children. In: R. Bull, (Ed.). *Children and the Law: The essential reading* (pp. 5-28). Oxford: Blackwell.

שיעור 3: ילדים חשופים לאלימות

Holt, S., Buckley, H., & Whelan, S. (2008). The impact of exposure to domestic violence on children and young people: A review of the literature. *Child Abuse & Neglect*, 32, 797-810.

שיעור 4: אלימות בקרב ילדים

ברקוביץ, ר' ובנבנישתי, ר' (2011). הקשר בין בריונות וקורבנות בקרב תלמידי בתי הספר. *חברה ורווחה, לא* (2), 225-253.

ראיין, ג' (2001). עבריינות מין אצל צעירים: הגדרת האוכלוסייה. בתוך: ש' צימרמן (עורכת), *קטינים פוגעים מינית: אסופת מאמרים ותיאורי מקרה* (עמ' 7-11). ירושלים: שפ"י.

שיעורים 5-6: מסגרות תיאורטיות להבנה וטיפול באלימות כלפי ילדים: המודל האקולוגי ותיאורית ההתקשרות

Bacon, H., & Richardson, S. (2001). Attachment theory and child abuse: An overview of the literature for practitioners. *Child Abuse Review, 10*, 377-397.

Belsky, J. (1993). Etiology of child maltreatment: A developmental ecological analysis. *Psychological Bulletin, 114*, 413-434

שיעור 7: סוגיות של חשיפת הפגיעה

שוורצברגר, ש' וזומר א' (2004). חשיפת הסוד: גורמים מעודדים ומעכבים את גילוי סוד הפגיעה בקרב קורבנות התעללות מינית בילדות. בתוך: צ' זליגמן, ז' סלומון (עורכות), *הסוד ושיברו: סוגיות בגילוי עריות* (עמ' 82-103). תל-אביב: הקיבוץ המאוחד.

Hershkowitz, I., Horowitz, D., & Lamb, M. E. (2005). Trends in children's disclosure of abuse in Israel: A national study. *Child Abuse & Neglect, 29*, 1203-1214

שיעורים 9-10: התערבויות חוקיות וחקירתיות להתמודדות עם תופעת האלימות כלפי ילדים ומניעתה

אורבך י., הרשקוביץ, א., למב, מ., שטרנברג, ק., אספלין, פ., והורוביץ, ד. (2001). חקירת ילדים בישראל על בסיס מדריך ראיון מובנה: מחקר הערכה. בתוך: מ. חובב, א. הרשקוביץ, וד. הורוביץ, (עורכים), *קטינים נפגעים וקטינים פוגעים: תשאול וראיון בהליך המשפטי* (עמ' 93-111). תל-אביב: צ'ריקובר.

חוק העונשין, תשל"ז-1977 (כולל תיקון מס. 62 (חובת הדיווח) ס. 368 ד'.

מלטון, ג' ב' (2009-2010). חובת הדיווח: מדיניות ללא הגיון. *משפחה במשפט*, 303-316.

פבר, מ' (2009). התעללות בילדים – ההכרה בתופעה, התפתחות החקיקה ופיתוח דרכי טיפול והגנה. נדלה מתוך: [http://haruv.org.il/Uploads/dbsAttachedFiles/articlesemail\(1\).pdf](http://haruv.org.il/Uploads/dbsAttachedFiles/articlesemail(1).pdf)

קדמן, י' (2009-2010). במותה צוותה לילדים רבים את החיים: חובת הדיווח על עבירות בילדים – רקע, סקירה ומהות. *משפחה במשפט*, 337-346.

שיעורים 11-13: התערבויות טיפוליות להתמודדות עם תופעת האלימות כלפי ילדים – המפגש בין מיומנויות איש המקצוע ליכולות ההתפתחותיות של ילדים

אלדר-אבידן, ד. (2007). טיפול קבוצתי בילדים חשופים לאלימות במשפחה: תדריך לעובדים סוציאלים המטפלים בילדים. ירושלים: משרד העבודה והרווחה.

אתגר, ט' וצברי, ר' (2013). טיפול בקטינים שלהם התנהגויות מיניות פוגעות במגזר החרדי. פסיכואקטואליה, 38-50.

גולדשטיין, ע' וכץ-טשרני, ג' (2004). טיפול במשפחות שעברו גילוי עריות. בתוך: צ' זליגמן, ז' סלומון (עורכות), הסוד ושיברו: סוגיות בגילוי עריות (עמ' 278-301). תל-אביב: הקיבוץ המאוחד.

פרלמן, ל' א' וסאקוויטון, ק' ו' (2004). המטפל בסכנה: טראומטיזציה מכלי שני. בתוך: צ' זליגמן, ז' סלומון (עורכות), הסוד ושיברו: סוגיות בגילוי עריות (עמ' 393-). תל-אביב: הקיבוץ המאוחד.

Hetzel-Riggin, M. D., Brausch, A. M., & Montgomery, B. S. (2007). A meta-analytic investigation of therapy modality outcomes for sexually abused children and adolescents: An exploratory study. *Child Abuse & Neglect*, 31, 125-141.

Lev-Wiesel, R. (2008). Child sexual abuse: A critical review of intervention and treatment modalities. *Children and Youth Services review*, 30, 665-673.

Lieberman, A. F., Padron, L., Van Horn, P., & Harris, W. W. (2005). Angels in the nursery: The intergenerational transmission of benevolent parental influences. *Infant Mental Health Journal*, 26 (6), 504-520.

(תרגום של המאמר ניתן לדלות מתוך:

http://haruv.org.il/_Uploads/dbsAttachedFiles/angelsemail.pdf?SearchParam=
(מלאכים 20% בחדר 20% הילדים)

Saywitz, K.J., Mannarino, A.P., Berliner, L., Cohen, J.A. (2000). Treatment for sexually abused children and adolescents. *American Psychologist*, 55(9), 1040-1049.

Terr, L. (1991). Childhood traumas: An outline and overview. *American Journal of Psychiatry*, 27, 96-104.

* יתכנו שינויים במבנה הקורס ובתכניו על פי הצורך